

Zadnji dan posvetovanja je potekalo plenarno zasedanje, namenjeno domačim referentom; vsi predavatelji so bili iz različnih vojvodinskih arhivov, vsi so predavali v madžarskem jeziku. V Vojvodini je namreč deset arhivov, ki imajo tudi veliko gradiva madžarske provenience: državni in zgodovinski arhiv v Novem Sadu ter arhivi v Beli Crkvi, Sremski Mitrovici, Zrenjaninu, Kikindi, Pančevu, Subotici, Senti in Somborju. V večini teh arhivov imajo zaposlene tudi osebe, ki so madžarske narodnosti ali vsaj razumejo madžarski jezik. Naslovi sedmih referatov so bili naslednji: *Zastopanost manjšin v vojvodinskih arhivih*, *Notariat v Senti od začetkov do Trianona 1875–1920*, *Arhivistika znotraj šolskih zidov*, *Sodelovanje v Zgodovinskem arhivu Senta in Madžarsko med letoma 2014 in 2023*, *ARHIS – podatkovna baza srbskih arhivov*, *Možnosti raziskovanja v fondu Madžarskega ministrstva za šolstvo in verske zadeve 1867–1918*, *Arhivski dnevi v Subotici – od začetkov do danes*.

Sledila sta še zelo kratek zaključni nagovor predsednika Društva madžarskih arhivistov in napoved naslednje potujoče konference. Ta bo potekala v mestecu Balatonfenyves ob južni obali Blatnega jezera, in sicer že meseca maja.

Gordana Šovegeš Lipovšek

## **Arhiv – kolektivna identiteta in osebni spomini**

### **55. posvetovanje hrvaških arhivistov**

Vukovar, 23.–25. oktober 2024

Letošnje 55. posvetovanje hrvaških arhivskih delavcev je potekalo pod naslovom *Arhiv – kolektivna identiteta in osebni spomini*. Organizatorja tega tri-dnevnega dogodka sta bila Hrvaško arhivsko društvo in Državni arhiv v Vukovarju. Posvetovanje je bilo izvedeno v mestu Vukovarju na dveh lokacijah, in sicer v hotelu Lev ter in bližnjem, lepo obnovljenem Hrvaškem domu.

Na začetku uradnega dela posvetovanja so spregovorili številni predstavniki političnih, kulturnih in gospodarskih ustanov ter podjetij, tako z lokalne kot tudi z državne ravni. V nagovorih so predstavili dosežke in izzive s področja hrvaške arhivske dejavnosti ter širšega območja Vukovarsko-sremske županije.

Uvod v prvi sklop posvetovanja z naslovom *Izzivi kolektivne identitete* je na zelo zanimiv in slikovit način izvedla predsednica Hrvaškega arhivskega društva dr. Silvija Babić. V svojem nagovoru ob 70. obletnici delovanja njihovega arhivskega strokovnega združenja je s pomočjo arhivskega gradiva društva opravila svojevrstno refleksijo razvoja te organizacije. Ob tem je izpostavila pomen in poslanstvo arhivskega društva v zadnjih 70 letih. Posredno je opozorila tudi na dosežene uspehe in s tem tudi na oblikovanje identitete hrvaških arhivskih strokovnih delavcev skozi čas.

Drugi prispevek v tem sklopu sta pripravila Marijan Maroja in Ivana Burić (Državni arhiv Zadar). Z njim sta obeležila štiristoto obletnico delovanja arhiva v Zadru. Pregled uspehov, a tudi izzivov in njihovih rešitev, ki so jih izvajali zadrski arhivski strokovni delavci skozi štiri stoletja, predstavlja rdečo nit tega referata. S sodobnega arhivskega stališča je prav gotovo zanimiva listina, ki jo hranijo v Zadru, s katero je beneški dož Francesco Foscari že leta 1451 v 11 točkah odredil, da v Zadru uredijo omare, v katerih hranijo dokumentacijo, da je tega treba razvrstiti po abecednem vrstnem redu. Zahteval je tudi, da je treba zaklepati omare, v katerih se hrani dokumentacija. Nadalje je zahteval, da je treba popisati ohranjeno dokumentacijo in inventar izdelati v dveh kopijah. Prav tako je treba zaklepati prostore, v katerih se hrani dokumentacija.

Igor Vujatović (Državni arhiv Sisak) je v svojem prispevku z naslovom *Zgodovino pišejo zmagovalci – ustvarjanje kolektivne identitete skozi prostor*

ska obeležja na primeru Petrinje opozoril na vpliv oblikovanje kolektivne identitete s pomočjo preimenovanja ulic v Petrinji skozi zgodovino.

V tem sklopu sta bila po programu še dva prispevka. Petar Elez (Državni arhiv Vukovar) je predstavil Kroniko Frančiškanskega samostana Vukovar, medtem ko je Marko Grubešić (Primat Logistika d. o. o.) predstavil učinkovite načine arhiviranja dokumentacije.

Drugi sklop vsebin z naslovom *Sodobne tehnologije v arhivistiki in novi arhivski standardi v digitalnem okolju* je bil namenjen predvsem predstaviti novega hrvaškega nacionalnega arhivskega informacijskega sistema. V tem sklopu so bili zanimivi pogledi in predlogi za standardizacijo metodologije popisovanja arhivskega gradiva na Hrvaškem. S svojimi prispevki so nastopili Dino Igrec, Vedran Muić, Martina Piškor, Antonija Sušac, Silvija Vindiš, Diana Mikšić, Marina Škalić in Melina Lučić (vsi iz Hrvaškega državnega arhiva). Drugi del tega sklopa, ki se je nadaljeval popoldne, so oblikovali Željko Trbušić, Celina Damjanović, Hrvoje Stančić, Vita Jozić, Domagoj Brčić, Arijan Rajh (vsi s Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu) in Silvester Kmetić (Eko\_monitor d. o. o.). V tem podsklopu so obravnavali različne, nekoliko bolj teoretične vidike uporabe umetne inteligence na področju arhivske teorije in prakse. Po programu so s to temo nadaljevali še v petek dopoldne, ki je bil nekoliko bolj praktično naravnana. Mario Bursik, Martina Badanjak (Državni arhiv Sisak), Gordan Grzunov (Državni arhiv Pazin), Vedran Šerbu, Paula Zglav (Državni arhiv Dubrovnik), Edvin Buršić (Finančna uprava RH) in Alan Lučić (Rain Technologies d. o. o.) so pripravili zanimive prispevke s področja digitalne forenzike, multispektralnega skeniranja, vzpostavljanja sistemov za upravljanje mikrobiološkega ravnotežja v arhivih in knjižnicah, uporabe umetne inteligence za podporo arhivskega poslovanja itd.

Vzporedno s predavanji v Hrvaškem domu je bil v sredo popolne organiziran dogodek v hotelu Lev, ki je bil namenjen reševanju kompleksnih vsebinskih arhivskih strokovnih izzivov na osnovi Zapisov v kontekstu (RiC). Uvod v RiC je imel Adrian Rajh (Filozofska fakulteta Univerze v Zagrebu), ki se je spraševal, kaj pomeni Zapis v kontekstu (RIC). V nadaljevanju je Tomislav Karlović (Ericsson Nikola Tesla) predstavil stanje digitalne transformacije v javnih službah na Hrvaškem in s tem tudi utemeljil potrebe po kompleksnejših načinih upravljanja metapodatkov v arhivih. Temu je sledila dobro obiskana in odlično organizirana delavnica v angleškem jeziku, ki sta jo vodila člana EGAD Zdenka Semlič Rajh (Zgodovinski arhiv Ljubljana) in Bogdan Florin Popovici (Državni arhiv Romunije, Oddelek Brasov). Na delavnici so bili obravnavani nekateri praktični vidiki sodobnih dokumentnih sistemov. Sprva nekoliko zadržano občinstvo se je v nadaljevanju lepo razživel, zato je delavnica trajala dalj časa, kot je bilo predvideno.

Plenarna predavanja v petek dopoldne so nosila naslov *Osebni spomini – ali so res samo osebni?* Avtorji prispevkov so v tej sekciji pripravili poglede in rešitve, ki niso vedno v središču pozornosti arhivske teorije in prakse. Tako je Elizabet Kuk (Hrvaški državni arhiv) v svojem prispevku opredelila pomen zasebnega arhivskega gradiva in hkrati s tem tudi opredelila sodobne ustvarjalce zasebnega arhivskega gradiva na Hrvaškem. Na tej osnovi je izpeljala obveznosti pristojnih arhivskih ustanov do teh ustvarjalcev.

V nadaljevanju sta Juro Bijelić in Petra Špoljarić (Državni arhiv Bjelovar) predstavila upravljanje matičnih knjig s področja Državnega arhiva Bjelovar. Julija Barunčić Pletikosić in Ivan Radoš (Hrvaški memorialno-dokumentacijski centar) sta izpostavila metodologije zbiranja osebnih pričevanj na podlagi strukturiranih intervjujev. Tomislav Šulj (Hrvaški memorialno-dokumentacijski centar) je opozoril na pomen in praktične rešitve uporabe spominskega arhivskega gradiva za posameznike ali skupine.

Temu so sledila predavanja, ki so nosila naslov *Arhivi kot mesta inkluzivnosti*. Splošno o novih generacijah uporabnikov v arhivih in o njihovih posebnostih sta govorila Danijel Jelaš (Filozofska fakulteta Osijek) in Petra Plantosar

(Katoliška bogoslovna fakulteta Đakovo). Sunčica Markanović (Državni arhiv Bjelovar) je izpostavila nekaj izzivov na področju komuniciranja z novimi generacijami. Splošno o odnosih z javnostmi sta v svojem referatu razmišljali Martina Badanjak in Valentina Radić (Državni arhiv Sisak). O digitalni pismenosti in sodobnih digitalnih veščinah sta na koncu spregovorili še Ivana Čurik (Državni arhiv Osijek) in Vlatka Lemić (ICARUS Hrvatska).

Ob posvetovanju je bilo izvedenih še več formalnih dogodkov, ki so pomembni za hrvaške arhiviste. Omenimo naj le skupščino Hrvaškega arhivskega društva in sestanek sindikalnih zaupnikov. Ob koncu posvetovanja so predstavili poročila o delu sekcij Hrvaškega arhivskega društva, teh je skupaj sedem, in poročila o samem posvetovanju in delavnicah v okviru letošnjega posvetovanja. Zatam so 55. posvetovanje hrvaških arhivistov uradno zaključili.

Večina referatov in predstavitev vsebin je objavljena v lično oblikovanem zborniku s posvetovanja. Ta obsega 389 paginiranih strani. Objavljeni prispevki so bili pred objavo recenzirani in so tudi kategorizirani, kar daje dodatno vrednost temu posvetovanju.

Kakor je to že običajno, so hrvaški organizatorji konference poskrbeli tudi za zelo pester in zanimiv vzporedni program. Tako naj izpostavimo organiziran ogled Mestnega muzeja Vukovar za tuje udeležence po zaključenem programu prvega dne. Muzej domuje v lepo obnovljenem dvorcu Eltz z bogatimi muzejskimi zbirkami iz preteklosti Vukovarja in okolice.

Drugi dan srečanja, in sicer v četrtek, je bil organiziran enodnevni izlet za vse udeležence posvetovanja. Udeleženci so se najprej povzpeli po 200 stopnicah v rezervoar Vodnega stolpa v Vukovarju, ki predstavlja simbol trpljenja mesta med obleganjem v drugi polovici leta 1991. Temu je sledil ogled Muzeja vučedolske kulture, ki leži ob pomembnem neolitskem arheološkem najdišču.

Udeležence ekskurzije je pot nato vodila do nekdanjega taborišča Ovčara, danes je to spominski dom Ovčara, kjer je bilo po padcu Vukovarja leta 1991 pobitih skoraj 200 oseb iz vukovarske bolnišnice, medtem ko je 64 oseb, ki so bile zaprte v tem taborišču, še danes pogrešanih.

Izlet je bil zaokrožen z obiskom najbolj vzhodnega mesta na Hrvaškem – to je mesta Ilok in njegove znamenite vinske kleti.

55. posvetovanje hrvaških arhivistov, ki je bilo organizirano med 23. in 25. oktobrom leta 2024 v Vukovarju, je bilo v vsebinskem smislu zelo aktualno in izrazito naravnano v nove tehnološke izzive ter teoretične in praktične rešitve na področju sodobne hrvaške arhivske teorije in prakse. Organizatorji so zelo dobro uravnotežili delo na konferenci z različnimi vzporednimi dejavnostmi. Hkrati so omogočali in spodbujali mreženje med udeleženci konference ter neformalne diskusije in izmenjave mnenj. Posebnost tega posvetovanja je bila v tem, da se je vseskozi neprisiljeno občutila pieteta do vseh, ki so tam bodisi izgubili življenje ali so kakor koli drugače trpeli tega tragičnega leta 1991.

Organizatorjem konference lahko le čestitamo za izbrane teme posvetovanja, za lokacijo posvetovanja, ki ima poseben pomen za Hrvaško, ter za odlično organizirano in izvedeno 55. posvetovanje hrvaških arhivistov v Vukovarju.

Miroslav Novak

## **Festival nemega filma**

Pordenone, 5.–12. oktober 2024

Od 5. do 8. oktobra sem se na povabilo organizatorja festivala udeležila 43. festivala nemega filma, imenovanega Le Giornate del Cinema Muto.

Festival že od leta 1982 poteka v Pordenonu, mestu v Furlaniji-Julijski krajini, ki očara s svojim starim mestnim jedrom. Vodilni mednarodni festival